

TIESU EKSPERTU PADOME

Antonijas iela, Rīgā, LV-1010, tālrunis: 67517734, fakss: 67063860
 e-pasts: tiesueksperti@ta.gov.lv

Rīgā

Tiesu ekspertu kandidātu apmācības programma

Poligrāfa ekspertīze (specialitātes kods 21.01)

Apmācību programma: 310 akadēmiskās stundas (1 akadēmiskā stunda: 45 min.)

Nr. p.k.	Tēmas nosaukums	Ilgums (<i>akad. stundas</i>) Lekcijas / prakt.nod.*	Obligāti veicamo mācību ekspertīžu ekspertu atzinumu skaits	Recenzējamo mācību ekspertīžu ekspertu atzinumu skaits
1.	<p>Vispārējie jautājumi</p> <p>1.1. Psihodiagnostiskās poligrāfa ekspertīzes (turpmāk: PE) būtība, priekšmets, uzdevumi</p> <p>1.2. Poligrāfa tehniskā uzbūve; poligrāfu tipi; poligrammu apstrādes programmatūra</p> <p>1.3. PE pielietojamo metožu grupas, to pamatiespējas un ierobežojumi</p> <p>1.4. Diagnostiskās izpētes un identifikācijas izpētes pamatšķirības; kvantitatīvo izpētes metožu un datorprogrammu lietošanas ierobežojumi</p> <p>1.5. PE ticamība un validitāte, tās novērtējuma metodes, to determinējošie faktori</p> <p>1.6. PE jomai tuvas citādas izziņāšanas metodes ("Brain Fingerprinting", Biofeedback u.c.)</p>	12		

<p>2. Tiesiskie aspekti poligrāfa lietošanai Latvijā</p> <p>2.1. Cilvēktiesību nosacījumi; ētikas normas</p> <p>2.2. Kriminālprocesa un civilprocesa normatīvā regulēšana ekspertīžu veikšanā</p> <p>2.3. Eksperta tiesību, pienākumu, noraidījuma un atbildības nosacījumi</p> <p>2.4. Operatīvās darbības procesa regulēšana speciālista iesaistīšanā</p> <p>2.5. Darba tiesību regulēšana attiecībā uz poligrāfa pārbaudēm personāla atlasei</p>		10	
<p>3. PE diagnosticējamie psihoemocionālie procesi</p> <p>3.1. Melu būtība un sociālpsiholoģiskā funkcija: patiesība un patiesīgums, meli un maldi; starppersonu saskarsmes direktīvā un informatīvā daļa, tās apzinātie un neapzinātie aspekti</p> <p>3.2. Stēniskās un astēniskās emocijas, <i>fight – flight – freeze</i> instinktievi pamudinājumi</p> <p>3.3. Cilvēka vajadzību, motivācijas sistēmas un socializācijas ietekme uz emocijām un uzvedību</p> <p>3.4. Neverbālās komunikācijas būtība, to determinējošie apstākļi (galvas smadzeņu garozas un limbiskās sistēmas bazālo kodolu funkcijas); tās izpausmes; tās saistība ar otro signālsistēmu</p> <p>3.5. Neverbālās komunikācijas novērošana un diagnosticēšana</p>		10 / 10	
<p>4. PE diagnosticējamie psihofizioloģiskie procesi</p> <p>4.1. Centrālā nervu sistēma, somatiskā nervu sistēma un veģetatīvā nervu sistēma; simpātiskā un parasimpātiskā nervu sistēma</p> <p>4.2. Galvas smadzeņu garozas, limbiskās sistēmas un hipotalāma funkcionālā saistība; signālvielu (acetilholīns, adrenalīns, noradrenalīns, GABA, dopamīns, serotonīns) darbība organismā</p> <p>4.3. Endokrīnā sistēma; hipofīze, virsnieru u.c. dziedzeri; kortikoīdie hormoni</p> <p>4.4. Stēniskās un astēniskās reakcijas organismā; stress un distress; organisma un psiķes funkcionālais homeostāzes sfāvoklis</p>		8	
<p>5. PE ‘neticēšā testa’ metodikas – to pielietošanas nosacījumi, jautājumu formulēšana, testa konstrukcija, poligrammu analīzes īpatnības</p> <p>5.1. Stim test</p>		10 / 20	10 PE / 1 PE

5.2. Peak-of-tension technique 5.3. Concealed knowledge test / Guilty action test 5.4. Clue seeking method 5.5. Silent answer method				
6. PE 'tiešā testa' metodikas – to pielietošanas nosacījumi, jautājumu formulēšana, testa konstrukcija, poligrammu analīzes īpatnības 6.1. Relevant / irrelevant test 6.2. Control questions technique 6.3. MGQT 6.4. Zone comparison test 6.5. Guilty complex test 6.6. Positive control test	12 / 24	12 PE (tajā skaitā cietušajam, apstādzētajam vai aizdomās turētajam)	2 PE	
7. PE īstenošana 7.1. Sagatavošanās PE; aparatūras sagatavošana; lietas materiālu izpēte; informācijas sagatavošana <i>Clue seeking method</i> testam 7.2. Pirmstesta iztauja, tās risināmie uzdevumi 7.3. Poligrāfa pārbaudes norise 7.4. Pēctesta iztauja 7.5. Poligrammu datu analīzes kārtība 7.6. Secinājumu formulēšana, to pamatošana 7.7. Eksperta atzinuma sagatavošana 7.8. Eksperta atzinuma izskaidrošana, liecinot tiesā	12 / 24			
8. Poligrammu analīze 8.1. Elpošanas ritma, dziļuma un pamatlīnijas izmaiņu interpretācija, elpošanas bloks un aizturēta elpošana, kontrolētas elpošanas pazīmes, artefakti elpošanā 8.2. Ādas galvaniskās reakcijas 8.3. Asinsspiediena un pulsa izmaiņu interpretācija; fotopletizmogramma; iespējamie artefakti 8.4. Muskuļu tremora un fiksēto kustību interpretācija	8 / 24			

<p>9. PE īpatnības dažādu kategoriju lietās</p> <p>9.1. Nepilngadīgu personu pārbaude</p> <p>9.2. Narkomānu pārbaudes īpatnības</p> <p>9.3. Personu ar noteiktām saslimšanām pārbaudes iespējas (sirdsdarbības traucējumi, psihiskās slimības vai nervu sistēmas funkcionāli traucējumi, akūtas respiratorās saslimšanas, kurlmēmas personas u.c.)</p> <p>9.4. PE ar tulka iesaistīšanu</p> <p>9.5. PE seksuālo noziegumu lietās</p> <p>9.6. Personāla atlasei veiktas poligrāfa pārbaudes</p> <p>9.7. Piekļuves klasificētai informācijai lietās veiktas poligrāfa pārbaudes (pamataspekti)</p>	<p>14 / 4</p>		
<p>10. PE false positive un false negative kļūdu faktori, to novēršanas aspekti</p> <p>10.1. "Brokau slazds"</p> <p>10.2. "Otello slazds"</p> <p>10.3. Psihopātiskie meļi u.c. akcentuācijas</p> <p>10.4. Veģetatīvā distonija</p> <p>10.5. PE īstenošanas ārvides apstākļu radīti artefakti</p> <p>10.6. Stereotipizācija un projekcijas eksperta attieksmē; eksperta kvalifikācijas, personības, darba rūpības u.tml. aspektu ietekme</p> <p>10.7. Pretdarbība melu diagnosticēšanai (fiziska, psihoemocionāla, pašsūģestīva, lietojot farmakoloģiskus līdzekļus); tās konstatēšana</p> <p>10.8. Nepietiekami izteiktu vai pretrunīgu datu novērtēšanas aspekti; papildus ekspertīzes nosacījumi</p> <p>10.9. "Balss stresa analizatora" validitātes faktori</p>	<p>18</p>		
<p>11. Kompleksā tiesu psiholoģiskā – poligrāfa ekspertīze</p> <p>11.1. Psiholoģijas eksperta kompetence pārbaudāmās personas individuāli psiholoģisko īpatnību izpētē, nosakot spēju adekvāti uzvert lietai nozīmīgus apstākļus un adekvāti par tiem liecināt</p> <p>11.2. Psiholoģijas eksperta kompetence melu diagnosticēšanā</p> <p>11.3. Kompleksās ekspertīzes tiesiskie aspekti; tās eksperta atzinuma sagatavošana</p>	<p>6 / 8</p>	<p>2 kompleksās ekspertīzes, kur viens ir psiholoģijas eksperts</p>	

Speciālās literatūras patstāvīga apguve un atreferēšana / diskusijas – apmācības kursa laikā	86
Kopā:	320

* *Praktiskās nodarbības iekļauj arī patstāvīgi veicamās ekspertizpētes, videotreniņus u.c.*

Literatūra:

1. Ekspertīze krimināllietā / Latvijas Zvērinātu advokātu padome. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003. – 36 lpp.
2. Kriminālistika. 1.daļa. Kriminālistiskā tehnika : Mācību grāmata / Autoru grupa prof. A.Kavaliēra vadībā. – Rīga: LPA, 1999. – 254, [1] lpp.: il.
3. Miķelsons U. Dr.iur. Poligrāfa pārbaudes tiesību aizsardzības iestāžu darbā: Monogrāfija. – Rīga: [Molting], 2007. – 404 lpp.: il.
4. Krauklis A. profesors, Dr.hab.biol. Emocionālais stress un tā optimizācija. – Rīga: Zvaigzne, 1981. – 183 lpp.: il.
5. Pīzs A. Ķermeņa valoda. Kā atminēt sarunu biedra domas pēc viņa stājas un kustībām. / Tulk. no angļu val. – Rīga: Jumava, 1995. – 208 lpp.: il.
6. Smilgains V., Veitnere I. – Tiesu psiholoģiskā ekspertīze. – Rīga: LU, 1997. – 58 lpp.
7. Valtneris A. Cilvēka fizioloģija. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1995. – 302 lpp.: il.
8. Reid J.E., Inbau F.E. Truth and Deception: The polygraph («Lie detector») technique. 2nd ed. – Baltimore, M.D.: The Williams & Wilkins Co, 1977. – 492 p.
9. The Detection of Deception in Forensic Contexts / Edited by Pär Anders Granhag, associate professor, and Leif A.Strömwall, researcher in the Department of Psychology at Göteborg University, Sweden. – Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2004. – 358 p.: tab.
10. The Polygraph and Lie Detection : Committee to Review the Scientific Evidence on the Polygraph. / By the National Research Council of the National Academy of Sciences, Division of Behavioral and Social Sciences and Education, Board on Behavioral, Cognitive and Sensory Sciences and Committee on National Statistics. – Washington, D.C.: The National Academy Press, October 8, 2002. – 398 p. – <http://www.fas.org/sgp/othergov/polygraph/index.html> – [Research Report]
11. Бессонова С.Ю., Петров А.М., Мягких С.Г. Психологические возможности выявления скрываемой информации : Учебно методическое пособие для оперативного состава органов внутренних дел / Управление оперативного – технических мероприятий Главного управления внутренних дел Пермской области, Министерство внутренних дел Российской Федерации. – Пермь: [Б.и.], 1999. – 82 с.

12. Варламов В. академик, докт. биол. наук. Детектор лжи. / Главное управление внутренних дел Краснодарского края, Министерство внутренних дел Российской Федерации. Для служебного пользования. – Краснодар: Советская Кубань, 1998. – 357 с.: ил.
13. Варламов В. академик, докт. биол. наук., Варламов Г. Психофизиология полиграфных проверок. / Главное управление внутренних дел Краснодарского края, Министерство внутренних дел Российской Федерации. – Краснодар: [Б.и.], 2000. – 240 с.: ил.
14. Ильин Е.П. Эмоции и чувства. – Санктпетербург: Питер, 2007. – 783 с. – [серия «Мастера психологов»]
15. Маклаков А. Общая психология : Учебник. – Санктпетербург: Питер, 2008. – 592 с.
16. Прукс П. Уголовный процесс : Научная «детекция лжи». Инструментальная диагностика эмоциональной напряженности и возможности ее применения в уголовном процессе. Монография. – Тарту: Тартуский университет, 1992. – 199 с.
17. Психофизиология. / Под ред. Ю.И.Александрова. – Санктпетербург: Питер, 2003. – 491 с.: ил. – [Институт психологии Российской Академии наук]
18. Теория и практика применения полиграфа в правоохранительной деятельности : Материалы 3-ей международной научно – практической конференции Главного управления внутренних дел Краснодарского края, 1999. / Под ред. канд. юрид. наук, начальника ГУВД Краснодарского края А.Г.Сапрунова, С.Л.Николаева. – Сочи: [Б.и.], 1999. – 289 с.
19. Теория и практика применения полиграфа в правоохранительной деятельности : Материалы 4-ей международной научно – практической конференции Главного управления внутренних дел Краснодарского края, 2000. / Под ред. канд. юрид. наук, начальника ГУВД Краснодарского края А.Г.Сапрунова, С.Л.Николаева. – Сочи: [Б.и.], 2000. – 290 с.
20. Экман П. проф., Ph.D. Психология лжи. / Пер. с англ. – Санктпетербург: Питер, 2000. – 272 с.: ил. – [серия «Мастера психологов»]
21. Хассет Дж. Введение в психофизиологию. / Пер. с англ. – Москва: [Б.и.], 1981. – 248 с.
22. Холодный Ю. Применение полиграфа при профилактике, раскрытии и расследовании преступлений: Монография. – Москва: Мир безопасности, 2000. – 160 с.

Tiesu ekspertu padomes priekšsēdētāja

Apstiprināta

Tiesu ekspertu padomes

2017 gada 9. martasēdē.

Protokols Nr. 6

M. Ģentoricka

